

Vergadering: Commissievergadering 8 september 2026

Onderwerp: 10. Vervolg experiment nieuw stembiljet

Geacht college,

De afgelopen drie verkiezingen heeft Midden-Delfland deelgenomen aan het experiment met een kleiner stembiljet. De minister heeft inmiddels besloten de voorbereidingen te starten om deze wijze van stemmen landelijk in te voeren bij de Europese verkiezingen in 2029. Evaluaties van de eerdere experimenten laten zowel voordelen (zoals een snellere telling) als nadelen (zoals een hoger percentage ongeldige stemmen) zien.

Nu vraagt u de gemeenteraad om opnieuw deel te nemen aan het experiment tijdens de komende Provinciale Statenverkiezingen en waterschapsverkiezingen.

VVD Midden-Delfland heeft hierover de volgende vragen:

1. De bijgevoegde stukken bevatten uitsluitend de evaluatie van het experiment op landelijk niveau. Is er ook een lokale evaluatie van de eerdere experimenten in Midden-Delfland beschikbaar?

Antwoord:

Het experiment met het nieuwe stembiljet is landelijk zeer uitgebreid geëvalueerd. In alle deelnemende gemeenten zijn bij iedere verkiezing gegevens opgehaald die zijn verwerkt in de landelijke evaluatie. Vanwege de uitgebreide landelijke evaluatie is er geen aanvullende lokale evaluatie gehouden.

Nadeel van de landelijke evaluatie is dat er geen document is met alleen de resultaten van de gemeente Midden-Delfland. In de vele onderzoeken en rapportages worden her en der cijfers per gemeente genoemd, maar niet overzichtelijk in een document per gemeente.

De landelijke onderzoeken en rapportages zijn openbaar en gepubliceerd als bijlagen bij de Kamerbrieven over de evaluaties van het experiment tijdens de afgelopen drie verkiezingen. De Kamerbrieven en bijlagen kunt u vinden via de volgende links:

- [Europees Parlementsverkiezing 2024](#)
- [Tweede Kamerverkiezing 2025](#)
- [Gemeenteraadsverkiezing 2026](#)

2. Hoe waren de ongeldige stemmen in Midden-Delfland tijdens de eerdere drie experimenten verdeeld naar oorzaak (onder andere: stemmen op een niet-bestaand nummer of het uitsluitend invullen van een kandidaatsnummer)?

Antwoord:

Onderdeel van het experiment is dat de reden van ongeldigheid van stemmen wordt bijgehouden en samen met de uitslag van de verkiezing wordt gepubliceerd. Hieronder vindt u een overzicht met de redenen van de afgelopen drie verkiezingen. De redenen op de 1ste, 3de en 4de regel in de tabel hebben een directe relatie met het nieuwe stembiljet. De overige redenen kunnen ook op het grotere stembiljet voorkomen.

Redenen van ongeldigheid

Redenen	EP24	TK25	GR26
Aantal keer dat een kiezer een stembakje voor meer dan 1 partij heeft ingekleurd.	8	12	7
Aantal keer dat een kiezer een stembakje voor meer dan 1 kandidaat heeft ingekleurd.	10	13	5
Aantal keer dat alleen een stembakje voor een kandidaatnummer is ingekleurd.	11	23	16
Aantal keer dat een kiezer een hoger kandidaatnummer heeft ingekleurd dan het aantal kandidaten dat de partij heeft.	19	6	14
Aantal keer dat geen stembakje is ingekleurd, maar op een andere wijze is geselecteerd.	2	1	0
Aantal keer dat een stembakje met een andere kleur dan rood is ingekleurd.	1	1	2
Aantal keer dat geen stembakje is ingekleurd, maar er is getekend of geschreven op het stembiljet.	3	1	5
Aantal keer dat de identiteit van de kiezer mogelijk te achterhalen is door informatie op het stembiljet.	0	0	0
Aantal keer dat een stem is uitgebracht op een ander stembiljet dan het stembiljet dat krachtens het Tijdelijk experimentenbesluit nieuwe stembiljetten bij deze verkiezing mag worden gebruikt.	0	0	0
Aantal keer dat er een andere verklaring voor ongeldigheid is. <i>In Midden-Delfland voorkomende situaties:</i> * combinatie reden 1 en 2 * combinatie reden 2 en 3	1	4	2
Totaal aantal ongeldige stembiljetten	55	61	51

Redenen van ongeldigheid

Relatie met nieuw stembiljet	38	41	37
Had ook op het oude stembiljet gekund	17	20	14
Totaal	55	61	51

Totaal aantal uitgebrachte stemmen

8.706 13.072 10.558

Percentage ongeldige stemmen

Relatie met nieuw stembiljet	0,44%	0,31%	0,35%
Had ook op het oude stembiljet gekund	0,20%	0,15%	0,13%
Totaal	0,63%	0,47%	0,48%

- Naast het invullen van een niet-bestaand nummer blijkt het uitsluitend invullen van een kandidaatnummer de tweede belangrijkste oorzaak van ongeldige stemmen. Welke maatregelen worden genomen om dit bij het komende experiment te voorkomen?

Antwoord:

Graag voorkomen we alle soorten ongeldige stemmen. Samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de andere aan het experiment deelnemende gemeenten zijn we nu bezig om de communicatie richting de kiezer verder aan te scherpen.

Net als bij de vorige verkiezingen verspreiden we die informatie via meerdere kanalen. Iedere kiezer ontvangt een envelop met de stempas en een folder met uitleg over stemmen met het nieuwe stembiljet. Op ieder adres wordt een lijst met kandidaten bezorgd waarop de informatie wordt herhaald. Net als in het nieuwsblad Midden-Delfland, de gemeentelijke website en sociale media. Tot slot spreken de stembureauleden in het stemlokaal de kiezer aan en benadrukken dat er voor een geldige stem altijd een vakje voor een partij moet worden ingekleurd.

4. Het beoogde experiment betreft voor het eerst een gecombineerde verkiezing met het nieuwe stembiljet. Welke risico's ziet het college hierbij en welke maatregelen worden getroffen om deze te beheersen?

Antwoord:

Risico van een gecombineerde verkiezing is dat een kiezer de stembiljetten door elkaar haalt. Dit kan trouwens ook met de grotere stembiljetten gebeuren.

Om dit te voorkomen staat op de voor- en achterkant van ieder stembiljet om welke verkiezing het gaat. Daarnaast wordt er gewerkt met kleurlijnen. De verkiezingen krijgen een eigen kleur die wordt doorgevoerd in de stempas, de lijst met kandidaten en het stembiljet.

Ook over de uitdagingen van een gecombineerde verkiezing zijn we in goed overleg met het ministerie van BZK en de andere deelnemende gemeenten.